

אדרת רשב"ם

ר"ת אמרות דוב רוזנברג תלמיד רבינו שלמה ב"ר מרדכי
לזכר נשמת הגה"ק רבינו שלמה מזוועהיל ז"ע

בס"ד
פ' דברים שנת הכתוב בחסד לאברהם לפ"ק גיליון תט"ז

מדור הנעשה ונשמע

לאחר שתי ישיבות שימוע ליועמ"שית בהרב מיארה, אשר היא החליטה לצפצף ולא להגיע לשימוע, החליטו בוועדת השרים על סיום כהונתה של היועצת המשפטית לממשלה, והממשלה צפויה לדון בהצעה ולהכריע בה ביום שני הקרוב, ואכן היום (יום חמישי) זומנה היועמ"שית בהרב מיארה לישיבת ממשלה שתיערך ביום שני, יממה לאחר צאת צום תשעה באב, שתדון בהדחתה, אם היועמ"שית באמת תגיע לדיון? נחכה ונראה! שלשום (יום שלישי) דחה המשנה לנשיא העליון נעם סולברג את בקשת עותרים שבקשו מבג"ץ למתן צו ביניים למניעת הדיון בממשלה בנושא הדחת היועצת המשפטית לממשלה, אשר קבוע ליום שני הקרוב, ולפיכך לה אין וודאות שתקבל תמיכה מהבג"ץ, ואמליץ עליה בפסוק מתחילת מגילת איכה, בְּכוֹ תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדִמְעָתָה עַל לַחֲיָה אֵין לָהּ מִנְחָם מִכָּל אֲהָבֶיהָ כָּל רֵעֶיהָ בְּגָדוּ בָּהּ הָיוּ לָהּ לְאִיבִים (איכה א:ב), וסימנך הדחת היועמ"שית בהרב מיארה אין לה מנחם בגימטריא **תתתשנ"ז** (1957), מספר שנים המדויק מחורבן בית המקדש בשנת שלשת אלפים שמונה מאות עשרים ושמונה, אשר מאז ועד לשנת ה' אלפים תשפ"ה, בדיוק מספר תתתשנ"ז (1957), ואולי זה הסימן על קרובה ישועותינו לבא, הרי מצלאין אנחנו ג' פעמים ביום, רָאָה נָא בְּעֵינֵינוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ, ומהר לגאלנו גאלה שלמה למען שמך, כי א'ל גואל חזק אתה (תפלת שמונה עשרה), וסימנך **ומהר לגאלנו גאלה שלמה למען שמך כי א'ל גואל חזק אתה** גם בגימטריא **תתתשנ"ז** (1957), ומזמרין בזמירות בליל שבת קודש א'להא די ליה יקר ורבותא פרוק ית ענך מפום אריותא ואפיק ית עמך מגו גלותא עמך די בחרת מכל אמיא (זמירות ליל שבת, זמר ז'ה רבון עלם ועלמיא), וסימנך **א'להא די ליה יקר ורבותא פרוק ית ענך** גם בגימטריא **תתתשנ"ז** (1957).

עוד רמז לקץ הימין הממשמש ובא, המשפט של הנשיא דונלד טראמפ שאמר השבוע, לרוסיה יש 10 ימים להפסיק את המתקפה נגד אוקראינה, ואשא את משלי ואומר אלו עשרת ימי תשובה, אשר כתיב בפסוק (ישעיה נה:ו) דַּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיטּוֹ קְרוֹב, והבט נא ימין וראה כי **המביט לארץ ותרעד בגימטריא קראהו בהיותו קרוב** (עם התיבות והאותיות), ומובא בירושלמי, (תהלים קד:לב) הַמִּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעַד, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, אֵין רַעַשׁ אֱלָא הַפֶּסֶק מַלְכוּת, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ירמיה נא:כט) וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַתַּחַל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ב), ואכן השבוע (ליל רביעי) התרחשה רעידת אדמה בעוצמה של 8.8 בסולם ריכטר מול חופי חצי האי קמצ'טקה שברוסיה, והובילה לשרשרת אזהרות צונאמי במספר מדינות באגן האוקיינוס השקט, גלי צונאמי ראשונים נמדדו כבר בחופי יפן ורוסיה, והתרעות הונפקו באזורים נרחבים, וקיים חשש רציני לגלים נוספים - ייתכן עוצמתיים אף יותר, מדובר ברעידת האדמה החזקה ביותר שנמדדה באזור מאז שנת תשי"ב.

וכבר התנבא ישעיה הנביא, רָעָה הַתִּרְעָעָה הָאָרֶץ פֹּר הַתְּפֹרָרָה אָרֶץ מוֹט הַתְּמוּטָטָה אָרֶץ, נוֹעַ תְּנוּעַ אָרֶץ פֶּשְׁכּוֹר וְהַתְּנוּדָה כְּמִלוּנָה וְכַבֵּד עָלֶיהָ פֶּשְׁעָה וְנִפְלָה וְלֹא תִסִּיף קוֹם, וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד ה' עַל צָבָא הַמָּרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה (ישעיה כד:יט-כא), ופירש המלבי"ם ז"ל, אחר שגלה הרזים והסודות שגילה לו מן הרעות שיעברו על ישראל, מתחיל להודיע מה שיהיה באחרית ימי הזעם, עת יגיע זמן הגאולה הנצחיית, אז יפקד ה' על צבא המרום - שהם שרי העכו"ם או הכחות העליונות מן המזלות והכוכבים המורים עליהם קיום והצלחה, ואח"כ על מלכי האדמה - הם המלכים מן עובדי כוכבים שיבואו לעזור את גוג ומגוג כמ"ש בספר יחזקאל (מלבי"ם).

וסימנך **המביט לארץ ותרעד בגימטריא ביום ההוא יפקד ה' על צבא המרום בפרום**, וזה יבא בדרך רחמים וחסדים טובים, וסימנך **המביט לארץ ותרעד בגימטריא כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות**, ולכן הגיע העת והעונה לקרב את אחינו הטועים ולהכינם לקבלת פני משיח, וסימנך **המביט לארץ ותרעד בגימטריא את אחי אנכי מבקש הגידה נא לי איפה הם רעים**, והגיע הזמן לנקום בעשו וחותריו ישמעאל, הרי **המביט לארץ ותרעד בגימטריא לא יירש בן האמה הזאת**, ואלה ע"ד הפסוקים יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות (תהלים קל:ז), ויאמר את אחי אנכי מבקש הגידה נא לי איפה הם רעים (בראשית לז:טז), ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק (בראשית כא:י), ואסיים במסורת אשר בידינו בשם מרן הגר"א ז"ע "אז דער רוס וועט אריבער גיין די דרדנלין אין קונסטנטינופול, קען מען שוין אהן טוהן בגדי שבת" כשהרוסים יעברו את מיצרי הדרדנלים בטורקיה (מצר ים בצפון-מערב טורקיה המחבר את הים האגאי עם ים מרמרה) אפשר כבר ללבוש בגדי שבת להקביל פני משיח עכ"ל ודפח"ח.

מדור הדרוש

ויאמר ה' אלי לאמר, רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם לפנה (דברים ב:ב-ג).

ובמדרש רבה, רב לכם סב את ההר הזה, הלכה אדם מישראל שהוא זהיר בכיבוד אב ואם מהו שכתו, כך שנו רבותינו, אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב כיבוד אב ואם וכו', אמר רבי אבהו, שאלו תלמידיו את רבי אליעזר הגדול, איזהו כיבוד אב ואם, אמר להם לאו וראו מה עשה דמה בן נתינה באשקלון, והיתה אמו חסרת דעת והיתה מסטרתו בין חביריו, ולא היה אומר לה אלא דיין אמי, אמרו רבותינו, פעם אחת באו חכמים אכלו ליקח הימנו אבן אחת טובה שנאבדה מכלי כהן שהיה דר באשקלון, ופסקו עמו בארץ זהובים, נכנס ומלא רגלו של אביו פשוטה על התיבה שהיתה אבן טובה בתוכה והיה יסן, ולא בקש ללערו וילא לחוץ ריקס, כיון שלא הוסיפה, כסבורין שמבקש מהן יותר, והעלו דמיה י' אלפים זהובים, כשניעור אביו משנתו, נכנס והוסיפה לה, בקשו ליתן לו י' אלפים זהובים, אמר להם, חס לי איני נהנה משכר אבותי, אלא דמים הראשונים שפסקתי עמכם ארץ זהובים כך אני נוטל מכם, ומה שכר נתן לו הקב"ה, אמרו רבותינו, באותה שנה ילדה פרתו פרה אדומה ומכרה יותר מי' אלפים זהובים, ראה כמה גדול כבוד אב ואם (דברים רבה פ"א ט"ו, ועיין קידושין לא., ע"ז כג.).

ובמדרש תנחומא, רב לכם סב את ההר הזה, זה שאמר הכתוב בשיר השירים, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או צבאות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר השירים ב:ז), שלש שבועות שהשביע הקב"ה בשיר השירים למה, אחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא יגלו את הקץ, ואחת שלא ידחקו את הקץ, ואחת שלא ימירו על המלכיות, אמר להם הקב"ה לישראל, אם אתם מקיימין את השבועות מוטב, ואם לאו אני מתיר בשרכם כלבאות וכאילות שאין להם דורש ומבקש, כך לא אדרוש את דמכם (תנחומא דברים פ"ד).

ונל"פ בעזשי"ת עפ"י מה דאיתא במסכת ברכות, רבי אבהו הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה, דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל, דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר (ירמיה כז:כב) צבלה יוצאו ושמם יהיו עד יום פקדי אתם נאם ה' (ברכות כד:), וגם אכל רבי זירא מזינו במסכת שבת, רבי זירא הוה קא משתמיט מדרב יהודה, דבעי למיסק לארעא דישראל, דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר בבלה יוצאו ושמם יהיו (שבת מא.). ונישנת גם בשלהי מסכת כתובות, רבי זירא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה, דבעא למיסק לארץ ישראל, דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר

בעשה, שנאמר יוצאו ושמם יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה', ורבי זירא הוה בכלי שרת כתיב, ורב יהודה כתיב קרא אחרינא, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו', ורבי זירא הוה שלא יעלו ישראל בחומה, ורב יהודה השבעתי אחרינא כתיב, ורבי זירא הוה מביעי ליה לכדרי יוסי ברבי חנינא, דאמר ג' שבועות הללו למה, אחת שלא יעלו ישראל בחומה, ואחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימירו באומות העולם, ואחת שהשביע הקב"ה את העובדי כוכבים שלא ישמעו בהן בישראל יותר מדאי, ורב יהודה אם תעירו ואם תעוררו כתיב, ורבי זירא מביעי ליה לכדרי לוי, דאמר שש שבועות הללו למה, תלתא הני דאמרן, אינך – שלא יגלו את הקץ, ושלא ירחקו את הקץ, ושלא יגלו הסוד לעובדי כוכבים, בצבאות או באילות השדה, אמר רבי אלעזר, אמר להם הקב"ה לישראל, אם אתם מקיימין את השבועה מוטב, ואם לאו אני מתיר את בשרכם כלבאות וכאילות השדה (כתובות קי:קיא.).

ופירש"י ז"ל, ושלא ירחקו את הקץ, בעונם, לשון אחר, שלא ידחקו גרסינן, לשון דוחק, שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי, ושלא יגלו את הסוד, אמרי לה סוד העבור, ואמרי לה סוד טעמי התורה (רש"י).

וכתב הרמב"ם ז"ל בפרק ה' דהלכות מלכים, לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם, ואל ידור בחוץ לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל היוצא לחוץ לארץ כאילו עובד ע"ז, שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר כך עבוד אלהים אחרים, ובפורעניות הוא אומר, ואל אדמת ישראל לא יצאו, כשם שאסור ללכת מהארץ לחוץ לארץ, כך אסור ללכת מבבל לשאר הארצות, שנאמר בצלה יוצאו ושמם יהיו (רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ב), ובכסף משנה, כשם שאסור וכו', שם (דף קיא.) אמר רב יהודה אמר שמואל, כשם שאסור ללכת מא"י לבבל, כך אסור ללכת מבבל לשאר ארצות, ולעיל מהא (דף קי:) אמרינן דאמר רב יהודה, כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה, שנאמר בצלה יוצאו ושמם יהיו עד יום פקדי אותם, ורבינו כתב המימרא דאסור ללכת מבבל לשאר ארצות, ואף א"י בכלל, ומשמע התם בגמרא דאמוראי בתראי נמי הכי ס"ל (כסף משנה).

וראיתי בשו"ת אבני נזר יו"ד סי' תנ"ו בא"ד ברות י"ג, ומש"כ הכסף משנה דאמוראי בתראי נמי הכי ס"ל היינו לענין שאר ארצות, דכן מבואר בגמרא גבי רבה וכו', אך העיקר נ"ל בדעת הרמב"ם דבגלות ראשון היה העשה גם על ארץ ישראל, ובגלות שני רק על שאר ארצות, ובאות ט"ו כתב, אפשר לומר דג' שבועות תלוי בפלוגתא דר"מ ור"י בפי' שבועות הפקדון, אם כללל הוא או לא עיי"ש כמה פלוגתות וכו', ולפי מש"כ

לייפז שטעט הרמז"ס דרז יהודה כרצנן ס"ל, דקדושה שניה פסקה ג"כ כמו קדושה שמימי יהושע ודלח כרבי יוסי עיי"ש, וא"כ ליכא עשה, ולדידן דקיימא לן כרבי יוסי איכא עשה (שו"ת אבני נזר י"ד סי' תנ"ו אות י"ג ואות ט"ו).

ובהרבה מקומות ב"ס איפליגו תנאי אי קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, או קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא (עיינ מגילה י, מכות יט, שבועות טז, זבחים ס, זבחים קז, חולין ז, ערכין לב, תמורה כא, עדיות פ"ח מ"ו).

וראיתי בספר חסד לאברהם לרבי אברהם פאלדוסקער זאוקללה"ה (תלמיד מובהק להרב הקדוש הבעש"ט זי"ע, ועליו אמר הבעש"ט זאוקללה"ה חזרי חזרי, והיה מ"ס דה"ק שדה לבן) וזלה"ק, במד"ר פ' אחרי מות שני בני אהרן (ויקרא רבה פ"כ ה', הובא בילקו"ש שמיני רמז תקכ"ד), ה"ד (איוב לז:א) אף לזאת יִחַרְד לְפִי וַיִּתֵּר מִמֶּקוֹמוֹ, אמר איוב טיטוס הרשע נכנס להיכל וגדל הפרוכת ויאל בשלום, ובני אהרן נכנסו להקריב ויאלו שרופים לזאת יחרד לבי, וי"ל דאיוב התרעם על יסורים משום שכר מלוא בהאי עלמא איתא, רק שהיה קשה לו מפני מה נכנס טיטוס ויאל בשלום, ובני אהרן נכנסו ונשרפו, וי"ל תירוץ הנ"ל מוכח שיש שכר מלוא ולזאת יחרד לבי, דאיתא בגמ' ובאו פריאים וחללוה שבה נעשה חולין, וא"כ שפיר יאל טיטוס בשלום, רק דאם נימא דמעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי, א"כ נסתר זאת, וי"ל דתלוי בזה אם אמרינן דקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד, שא"י ניתן בעצור ישמרו חוקותיו ותורתו ינאורו, וא"כ כשעברו ישראל על התורה ונלקח מהם א"י נתחלל קדושת א"י ולא קידשה לעתיד, רק דא"כ ל"ל דיך שכר מלוא ותורה בעוה"ז, אבל אם נימא דא"י ניתן להם מכח האבות ונתקדש מאבות, וא"כ שפיר קדושה ראשונה קידשה גם לעתיד דמעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי דאף בחורבנה בקדושתה קיימת, וא"כ לפי"ז י"ל אין שכר תורה ומלות בעוה"ז, וא"כ שפיר כאשר ראה איוב שני אהרן יאלו שרופים וטיטוס יאל בשלום, וי"ל מפני שקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד דא"י ניתן להם בשביל תורה ומלות ינאורו, וא"כ מוכח דשכר מלוא ישנה בעוה"ז ועל זאת יחרד לבו וק"ל (חסד לאברהם פ' אחרי).

והרי על משה רבינו נגזר שלא ליכנס לארץ ישראל, כדמצינו בריש פ' ואתחנן, עֲלֶיךָ רָאשׁ הַפְּסָקָה וְשָׂא עֵינֶיךָ יְמִינְךָ וְאֶפְנֶה וְיִתְיַמְנֶה וּמִזְרָחָהּ וְיִרְאֶה בְּעֵינֶיךָ כִּי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה (דברים ג:כז), ובסוף פ' וילך, וְהָאֵמֶר אֲלֵכִי לֹא תַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה (דברים לא:ב), ובסוף פ' שמות, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲפֹה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעֹה כִּי בִיד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם וּבִיד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ (שמות ו:א), ודרשו רז"ל במסכת סנהדרין, עתה תראה אשר אעשה לפרעה, במלחמת פרעה אתה רואה, ואי

אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים (סנהדרין קיא), וא' מן הטעמים למה נתעכבו ישראל במדבר ארבעים שנה עד שהגיע זמן פטירתו של מרע"ה, כדי שלא ימות משה רבינו קודם זמנו ח"ו (עיינ רבינו בחיי), ומצינו במסכת בבא קמא, אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה מקפח שכר כל צריה (ב"ק לח:), ולולי נתעכבו ישראל במדבר ארבעים שנה, הי' משה רבינו נרדף למות קודם זמנו לפני כניסתם לארץ, וכתיב בסוף פ' בראשית, וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה (בראשית ו:ג), ואכן משה רבינו השלים את שנותיו, כדמצינו בסוף פ' וזאת הברכה, וּמֹשֶׁה בֶן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא כָהֵנָּה עֵינָיו וְלֹא נָס לָחֶה (דברים לד:ז), ולכך סיבב הקב"ה את ישראל במדבר ארבעים שנה, וי"ל פ' בזה ויאמר ה' אלי לאמר, אלי דייקא, היינו בשבילי, כדי שאחיה מאה ועשרים שנה, לפיכך רב לכם סב את ההר הזה.

וארז"ל, תניא דבי רבי יעקב אומר, אין לך כל מלוא ומלוא שבתורה שמתן שכרה בלדה שאין תחיית המתים תלויה בה, בכבוד אב ואם כתיב למען יאריכון ימיהם ויטב לך, בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים, הרי שאמר לו אביו, עלה לבירה והבא לי גוזלות, ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה, אלל למען יאריכון ימיהם בעולם שכולו ארוך, ולמען ייטב לך לעולם שכולו טוב וכו' (חולין קמב, ועיינ קידושין לט:).

וידוע קושיית העולם, איך יאלו ממזרים לפני הזמן, והרי אמר הכתוב ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה (בראשית טו:יג), ובני ישראל יאלו אחרי רד"ו שנה, ברם רש"י ז"ל מפרש שם שמונין מלידת יצחק, ומשנולד יצחק עד שיאלו ישראל ממזרים עברו ארבע מאות שנה, אבל איתא בספר פרשת דרכים (דרך הקודש דרך ט') כי זה נכון רק אי אמרינן שארץ ישראל אינה מוחזקת לנו מאבותינו, ואז שפיר נקראת ארץ לא להם, אבל אי נימא שארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, א"כ אי אפשר לומר שמונין מלידת יצחק כמו שפירש רש"י.

ובמסכת קידושין, תניא בבגדו בה, כיון שפירש טליתו עליה שוב אין רשאי למוכרה דברי רבי עקיבא, רבי אליעזר אומר בבגדו בה, כיון שבגד בה שוב אין רשאי למוכרה, במאי קמיפלגי, רבי אליעזר סבר יש אם למסורה, ורבי עקיבא סבר יש אם למקרא (קידושין יח:), וידוע מש"כ בספר בנין דוד דמבואר בזוהר הקדוש, לכן יהיה נמשך הגלות עד אלף הששי – להשלים הד' מאות שנים שלא היו במזרים אלל רד"ו שנים עיי"ש, ולעיל בפ' תולדות מביא מספר ארץ חמדה דזה נכון לר"א דס"ל יש אם למסורה – ואמרינן כיון שבגד בה שוב אינו רשאי למוכרה, א"כ אי אפשר לומר דשאר הגלויות היו דנמכרו

מכירה חדשה בשביל שחטאו, הא כיון שבגד זה שוב אינו יכול למוכרה, על כן כריך לומר דשאר הגליות היו להשלים הזמן וכו', אבל לר"ע דס"ל י"א אז למקרא – וס"ל אף שבגד זה ראוי למוכרה, א"כ י"ל דכבר נשלם הזמן, והא דנמכרו בני ישראל בשאר גליות היו בשביל שחטאו (בנין דוד פ' תולדות סימן פ"ב). ואיתא בספר כסף נבחר פ' בראשית וזלה"ק, ותמן תנינן במס' פסחים (ק"ט), מאי דכתיב וידי אדם מתחת כנפיהם (יחזקאל א:ח) – וידו כתיב, מלמד שידו של הקב"ה פרושה מתחת כנפי החיות לקבל את השבים, וא"כ אם הולכים בחר הכתיבה, ודאי מוכח דהקב"ה מקבל שבים ותשובה מועלת, אבל אי הולכין בחר הקריאה, אם כן קרינן וידי אדם – דקאי על המלאכים, ואין להוכיח דהקב"ה מקבל שבים (כסף נבחר פ' בראשית).

ואיתא בספר בנין דוד פ' נח וזלה"ק בא"ד, ונודע דברי השלה"ק והמפרשים ז"ל דכתוב תשז אנוש עד לכ"א ר"ת דס' כפירה אשת איש, דאי אמרינן עד ועד בכלל מועיל תשובה גם בעצירות אלו, אבל אי אמרינן ולא עד בכלל אינו מועיל תשובה על עצירות אלו עכ"ל, וכבר כתבו המפרשים דלמאן דאמר דתשובה קודמה לבריאת עולם גדול כחה ומועיל תשובה גם על עצירות הנ"ל, והנה במדרש (בראשית רבה א,ד) מנה ששה דברים שקודמו לבריאת העולם ורבי אהבה בר זעירא אומר אף התשובה שנאמר בטרם הרים יולדו – מאותה שעה – תשז אנוש עד דכ"א עיי"ש, וכתב ביפה תואר דפליגי אי דרשינן סמוכין, דמאן דאמר הראשון לא דרוש סמוכין ותשז אנוש עד דכ"א אינו דבוק עם בטרם הרים יולדו, ור' אהבה בר זעירא ס"ל דדרשינן סמוכין, וכתוב בטרם הרים יולדו וכו' תשז אנוש עד דכ"א, שמע מינה דתשובה קודמה לבריאת העולם עכ"ל (בנין דוד פ' נח אות כ"ז).

ואיתא בספה"ק בנין דוד פ' נח וזלה"ק, והנה טעם פלוגתתן אי דרשינן סמוכין או לא, מבואר בהגהות מוהר"ץ (יבמות ס.) אי תורה מגילה מגילה נתנה או חתומה נתנה, דאי מגילה מגילה נתנה – לא נאמרה בפעם אחד, רק במשך ארבעים שנה, פעם שנה זו, ופעם בשנה אחרת, ואיך שייך למדרש סמוכין, כיון שלא באו המלאות בפעם אחד [משא"כ משנה תורה ס"ל לכ"ע דדרשינן סמוכין כיון שבא הדיבור בפעם אחד ממשה רבינו לישראל], אבל למאן דס"ל דחתומה נתנה, שפיר דרשינן סמוכין, דנתנה בפעם אחד ע"ש ודפח"ח (בנין דוד פ' נח אות כ"ו, ועיי' בספר ערבי נחל פ' בהעלותך).

ושמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר מאלנז שליט"א [בפלפול בליל ש"ק חוה"מ פסח תשס"ז], להנה בזרע ברכ' שלישי (פ' וישלח) כתב, די' להוכיח כמאן דאמר לא דרשינן טעמא דקרא, מדכתיב אמרת ה' לרופה, ודרשו חז"ל (ויק"ר

פ"ג אות ג') לא ניתנו המלאות אלא לזרף בהן את הבריות, וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן האוואר או מי ששוחט מן העורף, הוי לא ניתנה המלאות אלא לזרף בהם הבריות עיי"ש, הרי שמלאות התורה גזירה מלפני ואין לדרוש בטעמיה אלא נעו מעגלותיה לא תדע, וכתב שם דלמאן דאמר דרשינן טעמא דקרא, י"ל דמוקי קרא כהך דאיתא במדרש שוחר טוב, אמר רבי אלעזר, לא נתנו פרשיותיה של תורה על הסדר, שאלמלא נתנו על הסדר, כל מי שהוא קורא בהן, מיד היה יכול לבראות עולם ולהחיות מתים ולעשות מופתים, לפיכך נחשבים סידורה של תורה, וגלוי לפני הקב"ה, שנאמר (ישעיה מד:ז) ומי כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי (מדרש שוחר טוב פרק ג'), וזהו כוונת הגמרא בצרכות, אמר רב יהודה אמר רב, יודע היה כללאל לזרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ (ברכות נה.), שהיה יודע בחכמה בתבונה ודעת האידך לזרף את האותיות ולסדרם לפי הסדר, ע"כ שמעתי מפ"ק ודפח"ח.

והיאך שאמר הכתוב ויאמר ה' אלי לאמר, אלי דייקא, היינו בשבילי, כיון דשכר מלוא זהאי עלמא איכא, וכדי שאחיה מאה ועשרים שנה, לכך סיבב הקב"ה את ישראל במדבר ארבעים שנה, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, רב לכם סב את ההר הזה, ולכך רמז לנו הכתוב פנו לכם לפנה, ע"ד הרואה להעשיר ילפין, ולפיכך כאשר הגענו לכך ששכר מלוא זהאי עלמא איכא, קא מקשה במדרש רבה, הלכה אדם מישראל שהוא זהיר בכיבוד אב ואם מהו שכרו, כך שנו רבותינו אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב כיבוד אב ואם וכו', וכיון דשכר מלוא זהאי עלמא איכא, א"כ קדושה ראשונה לא קידשה לעתיד, וארץ ישראל אינה מוחזקת לנו מאבותינו, וא"כ אמרינן דגלות שני לא אמרינן כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה, כי העשה חל רק על שאר ארצות ולא על ארץ ישראל, לפיכך בא המדרש תנחומא ואומר רב לכם סב את ההר הזה זשה"כ השבעתי אתכם בנות ירשלים בצבאות או באילות השדה וגו', ג' שבעות שהשביע הקב"ה בשיר השירים למה, אחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא יגלו את הקץ ואחת שלא ידחקו את הקץ ואחת שלא ימרדו על המלכות וכו', וכיון דארץ ישראל אינה מוחזקת לנו מאבותינו, א"כ מונין מלידת יצחק, וכבר נגמר הגזירה של ארבע מאות שנה, ושאר הגליות הם מכירה חדשה, ודרשינן כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו ראוי למוכרה, ומפרשינן בצגדו זה מלשון צגד, וי"א אם למקרא, ולא דרשינן וידו כתיב זה ידו של הקב"ה שפרוסה תחת כנפי החיות לקבל שבים, ולא מהני תשובה על ע"ז, ולא דרשינן סמוכין, והתורה נתנה על הסדר, וא"כ אמרת ה' לרופה קאי על שלא דרשינן טעמא דקרא, ולפיכך דרשו רז"ל בג' שבעות שלא יגלו את הסוד, סוד טעמי התורה כפירש"י ז"ל.